

ANA
KARENJINA
LAV TOLSTOJ

Prevela Zorka Velimirović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

PRVI DĚO

I

Sve srećne porodice liče jedna na drugu, svaka nesrećna porodica nesrećna je na svoj način.

U kući Oblonskih prava je uzbuna. Žena je doznala da joj je muž bio u intimnim odnosima s njihovom bivšom guvernantom Francuskinjom, pa mu je kazala da ne može više živeti s njim pod istim krovom. To stanje traje evo već treći dan, i muči i njih dvoje, i sve članove porodice, i svu čeljad u kući. Svi članovi porodice i čeljad osećaju da nema smisla da i dalje žive zajedno, i da je među ljudima koji se slučajno nađu u kakvoj drumskoj mehani veza jača nego među njima, članovima porodice i ukućanima u domu Oblonskih. Žena ne izlazi iz svojih soba, a muža već treći dan nema kod kuće. Deca tumaraju po celoj kući kao izgubljena, Engleskinja se zavadila s ekonomkom i napisala cedulju prijateljici, moleći da joj nađe kakvo drugo mesto, kuvar je otišao od kuće još juče o ručku, kuvarica za mlade i kočijaš molili su da ih isplate.

Trećeg dana posle svađe, knez Stepan Arkadijevič Oblonski – Stiva, kako su ga obično zvali – probudio se u obično vreme, to jest u osam sati ujutru, ali ne u spavaćoj sobi svoje žene, već u svome kabinetu, na divanu od saktijana. On okrenu svoje puno, iznegovano telo na oprugama divana, kao da hoće još dugo da spava, obgrli s druge strane uzglavlje i pritisnu obraz uza nj, ali odjednom skoči, sede na divan i otvori oči.

„Da, da, kako ono beše?“ mislio je sećajući se sna. „Da, kako ono beše? Aha! Alabin je davao ručak u Darmštatu; ne, nije u Darmštatu, već nešto americko. Da, jer tamo je Dramštat bio u Americi. Jeste, Alabin je davao ručak na staklenim stolovima, a stolovi su pevali *Il mio tesoro**; nije *Il mio tesoro*, nego nešto lepše; bili su i nekakvi mali bokalčići, bokalčići-žene“, sećao se on.

* *Zlato moje* (ital.).

Oči Stepana Arkadijeviča veselo zasijaše, i on se zamisli smešeći se. „Jeste, bilo je lepo, vrlo lepo. Bilo je još mnogo lepih stvari tamo, ali se ne mogu rečima iskazati, ni mislima na javi oživeti.“ I spazivši prugu svetlosti koju je sa strane propuštala čohana zavesa, on veselo spusti noge s divana, napipa papuče oivičene zlaćanim saktijanom, koje mu je žena izvezla (kao poklon za rođendan, lane), i, po staroj devetogodišnjoj navici, ne ustajući, pruži ruku prema mestu gde mu je u spavaćoj sobi bio okačen halat.* I tada se odjednom seti kako i zašto ne spava u spavaćoj sobi sa ženom, već u kabinetu; osmeh mu nestade s lica, čelo mu se nabra.

„Ah, ah, ah! Ah...“, zajauka on, sećajući se svega što je bilo. I opet mu iziđoše pred oči sve pojedinosti njegove svađe sa ženom, sva bezizlaznost njegovog položaja, i, najmučnije od svega, njegova vlastita krivica. „Jeste, ona neće, i ne može mi oprostiti. I što je najstrašnije, svemu tome sam ja kriv – kriv sam, ali ne krivac. U tome i jeste sva tragedija“, mislio je on. „Ah, ah, ah!“, ponavljao je očajno, sećajući se najtežih utisaka iz te svađe.

Najneprijatniji bio mu je onaj prvi trenutak kada on, vrativši se iz pozorišta veseo i zadovoljan, i s velikom kruškom za ženu, ne nađe ženu u salonu, na svoje iznenađenje ne nađe je ni u kabinetu, i najzad je ugleda u spavaćoj sobi, s onim nesrećnim pisamcetom, koje ga je odalo, u ruci.

Ona, uvek zabrinuta i užurbana, a po njegovu mišljenju i malo ograničena Doli, sedela je nepomično s pisamcetom u ruci i sa užasom, očajanjem i srdžbom gledala u njega.

– Šta je ovo? Je li? – pitala je pokazujući pisamce.

I pri sećanju na to, kao što često biva, Stepanu Arkadijeviču bilo je krivo ne toliko što se to desilo, koliko što je onako odgovorio ženi na to pitanje.

S njime se u taj mah desilo ono što se obično dešava s ljudima kada ih iznenada uhvate u nečemu sramnom. On nije uspeo da podesi lice prema položaju u kojem se našao kad se otkrila ta njegova krivica. Mesto da se nađe uvređen, da poriče, da se pravda, da moli za oprostaj, da ostane čak i ravnodušan – sve bi to bilo bolje od onoga što je uradio – na licu mu („To su refleksi mozga“, pomisli Stepan Arkadijevič, koji je voleo fiziologiju), na licu mu sasvim nehotice zaigra običan, dobroćudan, i shodno tome, glup osmeh.

Taj glupi osmeh nikako nije mogao sebi da oprost. Kad vide taj osmeh, Doli zadržta kao od fizičkog bola, izli sa urođenom joj prgavošću potok oporih reči, i pobeže iz sobe. Otad nije htela da vidi muža.

* Kućna haljina. (Prim. prev.)

Ana Karenjina

„Svemu je tome kriv onaj glupi osmeh“, mislio je Stepan Arkadijevič.

„Ali šta da se radi? Šta da se radi?“, govorio je sebi u očajanju, i nije nalazio odgovor.

II

Stepan Arkadijevič bio je iskren prema samom sebi. Nije mogao sebe varati i obmanjivati da se kaje za svoje ponašanje. Nije mogao da se kaje što on, lep, zaljubljen čovek od trideset i četiri godine, nije bio zaljubljen u svoju ženu, majku petoro žive i dvoje umrle dece, koja je bila samo godinu dana mlađa od njega.

Kajao se samo zato što nije umeo stvar bolje da sakrije od žene. Ali je osećao svu težinu svoga položaja, i žalio je ženu, decu i sebe. Može biti da bi umeo i bolje sakriti svoj greh od žene, da je znao kako će to na nju uticati. Jasno je da nikad nije o tome dublje razmišljao; ali mu se nejasno činilo da žena odavno nazire da joj on nije veran, i da na to gleda kroz prste. Njemu se činilo da ona, istrošena, ostarela, više nimalo lepa, niti ičim privlačna, obična žena, koja je samo dobra mati – da ona iz osećaja pravičnosti mora biti popustljiva. Ispalo je sasvim drugačije.

„Ah, to je strašno! Oj, oj, oj! Strašno!“, ponavljao je Stepan Arkadijevič i nije mogao ništa da smisli. „I kako je dotad sve bilo lepo, kako smo lepo živeli! Ona je bila zadovoljna, srećna s decom, ja joj nisam ni u čemu smetao, ostavljao sam joj da se brine o deci i o domazluku kako je htela. Ali, istina je, nije lepo to što je ona bila guvernanta u našoj kući. Nije lepo! Ima nečeg odvratnog i gadnog u tome kad se domaćin udvara svojoj guvernanti. Ali kakva guvernanta! (On se seti crnih, đavolastih očiju madmoazel Roland, i njezina osmejka.) Međutim, dok je ona bila kod nas u kući, ja nisam s njom ništa imao. A najgore je to što ona već... Samo je još to trebalo, kao za pakost! Oj, oj, oj! Ali šta da se radi, šta da se radi!“

Odgovora nije bilo, osim onoga opšteg odgovora koji život daje na sva najzamršenija i najzagonetnija pitanja. Taj je odgovor: živeti uz svakodnevni program, to jest zaboravljati. Da nađe zaborava u snu, bilo je nemoguće, bar do iduće noći; nije se mogao vratiti ni onoj muzici, koju su pevale bokalčići-žene; dakle, treba se predati životnom snu.

„Videćemo kasnije“, reče u sebi Stepan Arkadijevič, ustade, obuče sivi halat postavljen plavom svilom, steže oko pasa gajtan s kićankama, i povukavši dosta vazduha u široki grudni koš, uobičajenim bodrim korakom, izbačenih stopala koja su tako lako nosila njegovo puno telo, priđe prozoru, diže zavesu i jako zazvoni. Čim zvonce odjeknu, uđe stari prijatelj kuće, sobni sluga Matvej, noseći haljine, cipele i telegram.

Odmah za Matvejom uđe i berberin sa svojim priborom.

– Ima li što iz kancelarije? – upita Stepan Arkadijevič, uze telegram i sede pred ogledalo.

– Na stolu je – odgovori Matvej, pogleda upitno i bolećivo gospodina, i počutavši malo, dodade s lukavim osmejkom: – Kočijaš je opet slao čoveka.

Stepan Arkadijevič ništa ne odgovori i samo u ogledalu pogleda Matveja; po pogledu kojim su se u ogledalu sreli, videlo se da se oni razumeju. Pogled Stepana Arkadijeviča kao da je govorio: Zašto mi to govoriš? Zar ne znaš?

Matvej metnu ruke u džepove kaputa, izbaci nogu, i smešeći se ovlaš i ćuteći, dobrodušno pogleda svoga gospodina.

– Kazao sam mu da dođe u nedelju, a dotle da ne uznemiruje uzalud ni vas ni sebe – izgovori on očigledno ranije pripremljenu rečenicu.

Stepan Arkadijevič razumede da je Matvej hteo da se našali i da skrene pažnju na sebe. Otvorivši telegram, on ga pročita, dovijajući se šta treba da znače, kao i uvek, izvrnute reči, i lice mu se razvedri.

– Matveju, moja sestra Ana Arkadijevna stiže sutra – reče, zaustavivši za trenutak berberinovu ruku, glatku do sijanja, koja je brijala rumenu putanju između dugih kovrdžavih zalizaka.

– Hvala bogu – reče Matvej, pokazujući tim odgovorom da i on, kao i gospodin, razume značaj toga dolaska, tj. da Ana Arkadijevna, ljubimica sestra Stepana Arkadijeviča, može pripomoći izmirenju muža i žene.

– Sami ili s mužem? – upita Matvej.

Stepan Arkadijevič nije mogao govoriti jer mu je berberin baš u taj mah brijao gornju usnu, već podiže jedan prst. Matvej u ogledalu klimnu glavom.

– Sami. Da se spremi gore?

– Javi Darji Aleksandrovnjoj, pa kako ona naredi.

– Darji Aleksandrovnjoj? – kao sumnjajući ponovi Matvej

– Jeste, javi. Evo uzmi i telegram pa dođi da mi kažeš šta su ti rekli.

„Hoćete li da pokušate?“, razumede Matvej, ali reče samo: – Razumem.

Ana Karenjina

Stepan Arkadijevič beše se već umio i očešljao i htjede da se oblači, kad se Matvej, oprezno stupajući u čizmama koje su škripale, vrati u sobu s telegramom u ruci.

– Darja Aleksandrovna naredili su mi da kažem da oni putuju. Neka radi kako mu je, tj. vama, volja – reče on, smešeći se samo očima, i metnuvši ruke u džepove i oborivši glavu, upre pogled u Stepana Arkadijeviča. Stepan Arkadijevič se učuta. Dobroćudan i malo tužan osmeh ukaza se na njegovu lepom licu,

– A? Matveju? – reče on mašući glavom.

– Ništa, gospodine, udesiće se – reče Matvej.

– Udesiće se?

– Dabome.

– Misliš? Ko je to? – zapita Stepan Arkadijevič kad iza vrata ču šuštanje ženskog odela.

– Ja sam – odgovori čvrst i prijatan ženski glas i kroz vrata se pomoli ozbiljno, boginjavo lice Matrjone Filimonovne, dadilje.

– Šta je, Matrjoša? – upita je Stepan Arkadijevič idući joj u susret.

Iako je Stepan Arkadijevič bio kriv pred ženom, i to osećao i sam, skoro svi u kući, čak i dadilja, najveći prijatelj Darje Aleksandrovne, bili su na njegovoj strani.

– Šta je? – reče on snuždeno.

– Idite, gospodine, pokorite se još jedanput. Može dati bog. Mnogo joj je teško, žalost je i pogledati je, a i u kući se sve okrenulo tumba. Treba se smilovati na decu. Pokorite se gospodine. Šta ćete! Ko priznaje...

– Ali neće me primiti...

– Vi učinite svoje. Bog je milostiv, molite se, gospodine, molite se njemu.

– Pa dobro, napred, Stepane! – reče Stepan Arkadijevič i odjednom pocrvene. – Daj da se obučem – reče Matveju i brzo skide halat.

Matvej je već držao raširenu, spremljenu košulju, oduvavajući s nje nešto nevidljivo, i sa očiglednim zadovoljstvom je obuče na iznegovano telo svoga gospodina.

III

Pošto se obuče, Stepan Arkadijevič se namirisa, popravi rukave košulje, vičnim pokretom razmesti po džepovima cigarete, novčanik, kutiju s

palidrvcima, sat sa dvostrukim lancem i drangulije, i otresavši maramicu, osećajući se čisto, mirišljivo, zdravo i fizički raspoloženo i pored svoje nesreće, izađe, lako se odbijajući nogama, u trpezariju, gde ga je već čekala kafa, a pored kafe i pisma i akta iz kancelarije.

On pročita pisma. Jedno, od trgovca koji je hteo da kupi šumu na imanju njegove žene, bilo je vrlo neprijatno. Ta se šuma neophodno morala prodati, ali sad, dok se ne pomiri sa ženom, o tome nije moglo biti ni reči. Najneprijatnije je to što se u njegovo izmirenje sa ženom upliću, eto, i materijalni interesi. I misao da se on rukovodi tim interesom, da zbog prodaje šume želi da se izmiri sa ženom – ta misao ga je vređala.

Kad je bio gotov s pismima, Stepan Arkadijevič primače kancelarijska akta, prelista brzo dva predmeta, velikom pisaljkom pribeleži nekoliko napomena sa strane, i odloživši akta, poče piti kafu. Pijući kafu, otvori jutrošnje, još vlažne novine, i poče čitati.

Stepan Arkadijevič primao je i čitao liberalne novine, ne krajnje liberalne, nego one kojih se držala većina. I ne osvrćući se na to što njega, u stvari, nije zanimala ni nauka, ni umetnost, ni politika, on se u svemu čvrsto držao onih pogleda kojih su se držale njegove novine i većina, i menjao ih je samo onda kad ih je i većina menjala, ili, bolje reći, nije ih on menjao, već su se oni u njemu neprimetno menjali.

Stepan Arkadijevič nije birao ni pravac ni poglede, već su i pravci i pogledi sami dolazili k njemu, isto onako kao što nije birao oblik šešira i kaputa, nego je uzimao one što se nose. Kako je živeo u izvesnom društvenom krugu, osećao je i potrebu za izvesnom misaonom delatnošću, koja se obično razvija u zrelo doba, potrebu isto tako neophodnu kao i šešir. Ako je i bilo razloga zbog kojeg se držao liberalnog pravca, a ne konzervativnog, kojeg su se takođe mnogi iz njegovog kruga držali, nije to bilo zato što je on mislio da je liberalni put pametniji, već zato što se više slagao s njegovim načinom života. Liberalna partija tvrdila je da je u Rusiji sve rđavo; i doista, Stepan Arkadijevič imao je mnogo dugova, a novca nikad dovoljno. Liberalna partija govorila je da je brak prevaziđena ustanova i da je potrebno udesiti ga drukčije; i doista, porodični život pružao je malo zadovoljstva Stepanu Arkadijeviču, primoravao ga je da laže i da se pretvara, što se nije slagalo s njegovom prirodom. Liberalna partija govorila je, ili bolje reći podrazumevala, da je religija samo uzda za varvarski deo stanovništva; i doista, Stepan Arkadijevič nije mogao izdržati bez bola u nogama čak ni kratko molepstvije, niti je mogao razumeti našto su sve te

strašne i naduvene reči o onom svetu, kad se i na ovom može veselo živeti. Pored toga, Stepan Arkadijevič, koji je voleo veselu šalu, uživao je katkad da dovede u zabunu nekog dobričinu govoreći mu: kad se već ponosi svojim poreklom, ne treba da se zaustavlja na Rjuriku*, a da se odriče svog prvog pretka – majmuna.

Dakle, liberalni pravac postao je navika Stepana Arkadijeviča i on je voleo svoje novine, kao što je voleo i cigaru posle ručka zbog lakog zanosa koji mu je stvarala u glavi. Prvo je pročitao uvodni članak u kojem se govorilo kako se u naše vreme sasvim bez razloga diže tolika povika na radikalizam, koji tobože preti da će progutati sve konzervativne elemente, i da bi vlada trebalo da preduzme mere i da stane na glavu hidri revolucije; naprotiv, „po našem mišljenju, opasnost ne leži u hidri revolucije, već u otporu tradicionalnosti koja koči progres“, itd. On pročita i drugi članak, iz oblasti finansija, u kojem pominju Bentama i Mila† i peckaju ministarstvo. Sa urođenom mu bistrinom, Stepan Arkadijevič je razumevao značaj svakog peckanja: od koga dolazi, prema kome je i zašto upravljeno; i to mu je i sad, kao i uvek, donosilo neko zadovoljstvo. Ali danas mu je to zadovoljstvo kvarila pomisao na ono što mu je savetovala Matrjona Filimovna, i sećanje da u kući ide sve naopako. Pročitao je, takođe, da je grof Bajst, kako se čuje, otputovao u Vizbaden, i da nema više sede kose; i da se prodaju neke lake karuce; i da neka mlada osoba nudi svoje usluge; ali svi ti izveštaji nisu mu, kao nekad, pričinjavali tiho, ironično zadovoljstvo.

Pošto je pročitao novine, popio drugu šolju kafe i pojeo zemičku s maslacem, on ustade, otrese mrve s prsnika i, isturivši široke grudi, radosno se osmehnu, ali ne zato što je u duši osećao nešto osobito prijatno – naime, radosni osmejак izazvalo je dobro varenje.

Taj ga radosni osmejак odmah podseti na sve, i on se zamisli.

Dva dečja glasa (Stepan Arkadijevič poznade glas Griše, mlađeg sinčića, i Tanje, starije devoјčice) začuše se na vratima. Oni su nešto vukli i izvrnuli.

– Ja sam ti govorila da putnike ne treba namestiti na krov – vikala je devoјčica engleski. – Sad ih skupljaj!

* Rjurik (830–879), varjaški vođa, rodonačelnik Kijevske Rusije i ruske vladarske dinastije Rjurikovič. (Prim. lekt.)

† Džeremi Bentam (1748–1832) i Džon Stjuart Mil (1806–1873) rodonačelnici su utilitarizma, etičkog pravca po kojem je glavno merilo moralne vrednosti korisnost nečijeg delovanja po društvo, odnosno da se vrednost meri po ostvarenom rezultatu. (Prim. lekt.)

„Sve ide tumbé“, pomisli Stepan Arkadijevič, „eto, i deca trče po kući sama.“ Priđe vratima i zovnu decu. Deca baciše kutiju, koja im je služila kao železnica, i udoše.

Devojčica, tatina ljubimica, utrča smelo, zagrlji ga smejući se, obesi mu se oko vrata, kao što je uvek radila, uživajući u poznatom mirisu koji je se širio s njegovih zalizaka. Pošto ga najzad poljubi u lice, koje se sijalo od nežnosti, i rumenelo zato što se bio sagao, devojčica raširi ruke i htjede da istrči napolje, ali je otac zadržao.

– A šta radi mama? – upita on milujući je po glatkom, nežnom vratiću.
– Zdravo! – reče dečaku, koji priđe da se pozdravi.

Osećao je da muškarčića manje voli, i trudio se uvek da bude isti i prema jednom i prema drugom, ali dete je to osećalo, pa se i ne osmehnu na hladan očev osmejak.

– Mama? Ustala je – odgovori devojčica. Stepan Arkadijevič uzdahnu.
„Dakle, i noćas cele noći nije spavala“, pomisli.

– A kako je mama, je li vesela?

Devojčica je znala da su se otac i mati svađali, i da mati ne može biti vesela, i da otac to mora znati, i da se samo pretvara kad je tako lako pita o tome. I ona pocrvene mesto oca. On to oseti, pa i sam pocrvene.

– Ne znam – reče. – Nije nam kazala da učimo, kazala nam je da idemo s mis Gul kod babe.

– E, pa onda idi, Tančuročka moja. Ah da, čekaj malo – reče zadržavajući je i milujući joj ručicu.

Uze s kamina kutiju bombona koju je juče doneo, i dade joj dve bombone, izabravši one koje ona najviše voli, jednu od čokolade, i jednu s kremom.

– Za Grišu? – reče devojčica pokazujući onu od čokolade.

– Jeste, jeste. – I pošto je pomilova po ramenu, poljubi je u razdeljak i vrat pa je pusti da ide.

– Kola su spremna – reče Matvej. – A čeka i jedna žena, ima nešto da vas moli.

– Čeka li odavno? – upita Stepan Arkadijevič.

– Oko pola sata.

– Koliko ti je puta naređeno da odmah prijaviš!

– Ta treba valjda na miru kafu da popijete – reče Matvej onim prijateljski nabusitim tonom na koji se nije moglo ljutiti.

Ana Karenjina

– Hajde, neka uđe odmah – reče Oblonski mršteći se. Moliteljka, gospođa Kalinjina, žena štabnog kapetana druge klase, tražila je nešto nemoguće i besmisleno, ali je Stepan Arkadijevič, po običaju, ponudi da sedne, pa je pažljivo, ne upadajući joj u reč, saslušao i potanko posavetovao kome i kako da se obrati; čak joj brzo i smišljeno napisao svojim krupnim, razvučenim, lepim i čitkim rukopisom pisamce za lice koje bi joj moglo pomoći. Kad isprati kapeticu, Stepan Arkadijevič uze šešir i zastade, prisećajući se nije li nešto zaboravio. Ne, ništa nije zaboravio, osim onoga što je hteo da zaboravi – ženu.

„Ah, da!“ Obori glavu, i njegovo lepo lice dobi tužan izraz. „Da li da idem, ili da ne idem?“ govorio je u sebi. Neki unutrašnji glas govorio mu je da ne treba da ide, da osim laži ničeg drugog tu ne može biti, da se odnosi između njega i žene ne mogu popraviti ni postati bolji, jer je nemoguće učiniti nju opet tako primamljivom da bi mogla izazvati ljubav u njemu, ili njega učiniti starcem, nesposobnim za ljubav. Osim prevare i laži ništa drugo nije moglo iz toga izići, a prevara i laž bile su protivne njegovoj prirodi.

„Pa ipak, jedanput se mora jer ovako ne može ostati“, reče, trudeći se da bude hrabar. Isprsi se, izvadi cigaretu, zapali je, povuče dva-tri dima, baci je u sedefnu školjku za pepeo, brzim koracima prođe kroz mračni salon i otvori druga vrata, koja su vodila u ženinu spavaću sobu.

IV

Darja Aleksandrovna, u domaćem žaketiću, s pletenicama pridenutim na potiljku, od retke, a nekad guste i divne kose, ispijena, mršava lica i krupnih, uplašanih očiju, koje su se zbog mršavosti činile još veće, stajala je između stvari razbacanih po sobi, pred otvorenim ormarom, odakle je nešto odabirala. Kad ču muževljeve korake, ona zastade gledajući vrata i uzalud se trudeći da svome licu da izraz strogosti i prezira. Osećala je da ga se boji, da se boji i ovoga sastanka. Ona je i sad pokušavala da uradi ono što je pokušala već deset puta za ova tri dana: da odabere dečje i svoje stvari koje će poneti kod majke, a ipak nije mogla na to da se odluči; ali je sad, kao i pre, govorila sebi kako to ne može tako ostati, kako ona mora nešto preduzeti, kazniti ga, postideti, osvetiti mu se bar malo za bol koji joj je zadao. Jednako je još

govorila da će ga ostaviti, ali je osećala da je to nemoguće; bilo je nemoguće zato što se ona nije mogla odviknuti od toga da ga smatra mužem i da ga voli. Osim toga, osećala je da će njenoj deci biti gore tamo kuda se spremala da ode s njih petoro, kad, eto, i u svojoj kući jedva uspeva da ih gaji i neguje. I ovako, za ova tri dana, najmlađi sinčić razboleo se zato što su ga nahranili supom koja nije bila dobra; a juče su druga deca skoro ostala bez ručka. Ona je osećala da je nemoguće otputovati, pa ipak, varajući sebe samu, odabirala je stvari i pretvarala se kao da će otići.

Kad ugleda muža, zavuče ruke u fioku ormara, tražeći tobože nešto, i osvrte se tek kad joj sasvim priđe. Njeno lice, kojem je htela dati strog i odlučan izraz, izražavalo je zbunjenost i patnju.

– Doli! – reče on tihim, poniznim glasom. I uvuče vrat u ramena, želeći da izgleda jadan i pokoran, međutim, lice mu je sijalo od svežine i zdravlja. Brzim pogledom, ona od glave do pete obuhvati njegovu priliku koja je sijala od svežine zdravlja. „Jeste, on je srećan i zadovoljan!“, pomisli. „A ja? I ta njegova odvratna dobrotu, zbog koje ga svi vole i hvale: mrzim tu njegovu dobrotu“, pomisli ona.

Usta joj se stegoše, a mišić zadrhta na desnoj strani bledeg i nervoznog lica.

– Šta želite? – reče brzo, duboko iz grudi, kako obično nije govorila.

– Doli! – ponovi on drhtavim glasom. – Ana dolazi danas.

– A šta se to mene tiče? Ja je ne mogu primiti! – uzviknu Doli.

– Pa ipak, trebalo bi, Doli...

– Odlazite, odlazite, odlazite! – povika ona ne gledajući ga, kao da joj taj uzvik izaziva fizički bol.

Stepan Arkadijevič mogao je biti miran dok je mislio o ženi, mogao se nadati da će se sve udesiti, kao što reče Matvej, i mogao je mirno čitati novine i piti kafu; ali kad je video izmučeno, paćeničko lice, kad je čuo zvuk toga glasa, pokoran sudbini i očajan, disanje mu zastade, nešto ga steže u grlu i oči mu se zasijaše od suza.

– Bože moj, šta sam učinio! Doli! Za ime božje... Ta... – nije mogao da nastavi, jecanje mu zastade u grlu.

Ona zatvori ormar i pogleda ga.

– Doli, šta bih ti mogao reći... Jedino: oprosti, oprosti mi... Seti se, zar devet godina života ne može iskupiti trenutak, trenutak...

Ona obori oči i slušaše, očekujući šta će on reći, i čisto moleći ga da je nekako razuveri.

Ana Karenjina

– Trenutak zanosa... – reče on i htjede da nastavi, ali na tu se reč njene usne opet skupiše, kao od fizičkog bola, i mišić na desnom obrazu opet zaigra.

– Odlazite, odlazite odavde! – povika ona još jače. – I ne govorite mi više o vašim zanosima i vašim gnusobama!

Ona htjede da ode, ali posrnu i pridrža se za naslon stolice. Lice njegovo se razvuče, usne nabrekoše, oči se napuniše suzama.

– Doli! – reče on već jecajući. – Za ime božje, pomisli na decu, ona nisu kriva! Ja sam kriv, pa mene i kazni; naredi mi da okajem svoj greh. Spreman sam na sve što mogu. Kriv sam, ne umem ti reći koliko sam kriv. Ali oprostite mi, Doli!

Ona sede. Čuo je njeno duboko, glasno disanje, i bilo mu je neizrecivo žao nje. Ona nekoliko puta pokuša da govori, ali nije mogla. On je čekao.

– Ti se sećaš dece da bi se zabavljao s njima, a ja ih se sećam uvek, i znam da su sad propala – izgovori ona, očigledno jednu od onih rečenica koje je, za ova tri dana, više puta ponovila.

Ona mu je kazala „ti“, i on je zahvalno pogleda i pomače se da je uzme za ruku, ali se ona s gnušnjem odmače od njega.

– Ja mislim na decu, i sve bih na svetu učinila da ih spasem; ali sama ne znam kako da ih spasem: da li tako što ću ih otrgnuti od oca, ili tako što ću ih ostaviti razvratnom ocu, jeste, razvratnom ocu... Recite, posle onoga... što je bilo, zar je moguće da mi živimo zajedno? Zar je to moguće? Recite, zar je moguće? – ponavljala je podižući glas. – Posle toga, da moj muž, otac moje dece, sprovodi ljubav s guvernantom svoje dece...

– Vi ste mi gadni, odvratni! – povika ona ljuteći se sve više. – Vaše su suze: voda! Vi me nikad niste ni voleli; vi nemate ni srca ni plemenitosti! Mrski ste mi, gadni, tuđi, jeste, sasvim tuđi! – s bolom i mržnjom izgovori ona tu za nju strašnu reč „tuđi“.

– Pa šta da radim? Šta da radim? – govorio je on žalosnim glasom, ne znajući ni sam šta govori, i spuštajući glavu sve niže.

On je pogleda i mržnja na njenom licu ga uplašila i začudio. Nije uviđao da nju njegovo žaljenje draži. Ona je kod njega videla sažaljenje, a ne ljubav. „Ne“, pomisli on, „ona me mrzi, neće mi oprostiti.“

– Ah, to je strašno, strašno! – reče on.

U taj mah se u drugoj sobi zaplaka dete koje verovatno beše palo; Darja Aleksandrovna oslušnu, i lice joj se odjednom ublaži.

Ona se očigledno pribirala nekoliko trenutaka, kao da nije znala gde je i šta treba da radi; zatim brzo ustade i pođe ka vratima.

„Eto, ona voli moje dete“, pomisli on opazivši promenu na njenom licu kad je dete počelo da plače, „moje dete, kako onda može da mrzi mene?“

– Doli, samo još jednu reč – reče on idući za njom.

– Ako pođete za mnom, pozvaću posluđu i decu. Neka svi znaju da ste nevaljalac! Ja odlazim danas, a vi živite ovde sa svojom ljubavnicom!

I ona iziđe zalupivši vrata.

Stepan Arkadijevič uzdahnu, obrisa lice i laganim korakom pođe iz sobe. „Matvej kaže: sve će se udesiti; ali kako? Ja ne vidim čak ni mogućnost. Ah, ah, kako je to strašno! I kako je prostački vikala“, govorio je u sebi, sećajući se vike i reči: nevaljalac i ljubavnica. „Možda su i služavke čule! Strašno!“ Stepan Arkadijevič postojalo malo, obrisa oči, uzdahnu i, isprsvivši se, iziđe iz sobe

Bio je petak i u trpezariji je časovničar Nemac navijao sat. Stepan Arkadijevič seti se svoje šale o tom tačnom, ćelavom časovničaru: da je Nemac i „sam bio navijen da celoga veka navija satove“, i nasmeši se. Stepan Arkadijevič voleo je tu šalu. „A možda će se sve udesiti! Zgodna reč: udesiti“, pomisli on. „To bi trebalo ispričati.“

– Matveju! – viknu. – Spremi, dakle, s Marijom sve što treba za Anu Arkadijevnu u sobi do trpezarije – reče Matveju koji uđe.

– Razumem.

Stepan Arkadijevič obuče bundu i iziđe na verandu.

– Nećete kod kuće ručati? – upita Matvej ispraćajući ga.

– Videću. Evo ti za trošak – reče vadeći iz novčanika deset rubalja. – Hoće li biti dosta?

– Dosta, ili ne, moraćemo se zadovoljiti – reče Matvej, zalupi vrata na kolima i odstupi na verandu.

Međutim, Darja Aleksandrovna, pošto umiri dete i po zvrjanju kola poznade da je on otišao, vrati se opet u spavaću sobu. To je bilo njeno jedino utočište od domaćih briga, koje bi je opkolile čim bi odatle izišla. Eto i sad, za to kratko vreme, dok je bila u dečjoj sobi, Engleskinja i Matrjona Filimonovna već su je pitale za neke stvari koje se nisu mogle odlagati, i na koje je jedino ona mogla odgovoriti: Šta da obuče deci za šetnju? Treba li im dati mleka? Treba li poslati po drugog kuvara?

– Ah, ostavite me, ostavite! – reče ona i, vrativši se u spavaću sobu, sede na isto mesto gde je razgovarala s mužem, stisnu mršave ruke s prstenjem

Ana Karenjina

koje je spadalo s njenih koščatih prstiju, i poče u pameti prelaziti sav razgovor s njome. „Otišao je! Ali kako je s njom svršio?“, mislila je. „Da li se još sastaje s njom? Zašto ga nisam pitala? Ne, ne, tu nema izmirenja. Ako i ostanemo pod jednim krovom – mi smo tuđi jedno drugom. Zanavek tuđi“, ponovi ona opet, s naročitim naglaskom, tu za nju strašnu reč. „A kako sam ga volela, bože moj, kako sam ga volela! Kako sam volela! A zar ga sad ne volim? Zar ga ne volim više nego pre? Uglavnom, strašno je to...“, poče ona i ne dovrši misao jer Matrjona Filimonovna proviri na vrata.

– Dopustite bar da pošaljem po moga brata – reče ona – on će bar skuhati ručak; a ako bude kao juče, deca neće ručati do šest sati.

– Dobro, idem evo odmah da naredim. Je li ko otišao po sveže mleko?

I Darja Aleksandrovna se izgubi u brigama svakidašnjeg života i u njima utopi svoj jad, bar za neko vreme.

V

Zahvaljujući svojim lepim sposobnostima, Stepan Arkadijevič učio je dobro u školi, samo je bio lenj i nestašan, i zato je ostajao među poslednjima. Ali bez obzira na svoj uvek raspustan život, skroman rang i mlade godine, on je zauzimao ugledno i dobro plaćeno mesto načelnika jednog sudskog nadležstva u Moskvi. To mu je mesto izradio zet Aleksije Aleksandrovič Karenjin, muž njegove sestre Ane, koji je zauzimao jedno od najvažnijih mesta u ministarstvu u čijem je području bilo ono sudsko nadležstvo; ali i da Karenjin nije postavio svoga šuraka na to mesto, stotine drugih, rođena i nerođena braća i sestre, stričevi, ujaci i tetke, izradili bi Stivi Oblonskom to, ili drugo slično mesto sa jedno šest hiljada rubalja godišnje, koliko mu je trebalo, jer su njegove finansijske prilike, i pored ženinog priličnog imanja, bile traljave.

Polovina i Moskve i Petrograda bili su rođaci i prijatelji Stepana Arkadijeviča. On se rodio među ljudima koji su bili ili koji su postali ličnosti od velikog uticaja. Jedna trećina državnika, sad već staraca, bili su prijatelji njegovog oca i poznavali su Stivu još odmalena; druga trećina bila je s njim na „ti“; a treća – njegovi dobri poznanici; prema tome, svi koji su delili zemaljska blaga u vidu dobrih mesta, zakupa, koncesija i tome slično, bili su mu prijatelji i nisu mogli mimoći svoga čoveka. Oblonski se, dakle,

nije morao bogzna koliko truditi da dobije dobro mesto; trebalo je samo da ne odbije kada ga ponude, ne zavideti nikom, ne svađati se ni sa kim, ne vređati se, što on, po urođenoj mu dobroti, nikad nije ni činio. Njemu bi bilo smešno da su mu kazali da neće dobiti mesto s platom koja mu je potrebna, utoliko pre što nije ni tražio ništa izvanredno; hteo je samo ono što su dobijali i njegovi vršnjaci; a vršiti takvu dužnost umeo je isto kao i svako drugi.

Stepana Arkadijeviča, zbog njegove dobre i vesele naravi i besprekornog poštenja, ne samo što su voleli svi koji su ga poznavali, nego je u njemu, u njegovoj lepoj, vedroj spoljašnjosti, sjajnim očima, crnim obrvama, kosi, belom i rumenom licu, bilo nečega što je fizički uticalo na ljude da prema njemu budu prijateljski raspoloženi i veseli kad ga sretnu. „Ah! Stiva! Oblonski! Evo ga!“ govorili su ljudi skoro uvek s radosnim osmejkom kad bi ga videli. Ako bi se katkad desilo da posle razgovora s njim neko opazi da tu nije bilo ničega naročito radosnog, ipak, drugog ili trećeg dana, svi bi se opet radovali kad bi se sreli s njim.

Služeći skoro tri godine kao načelnik jednog sudskog nadležstva u Moskvi, Stepan Arkadijevič je osim ljubavi stekao i poštovanje svojih drugova, potčinjenih mu činovnika, starešina i sviiju koji su s njim imali posla. Glavne osobine Stepana Arkadijeviča, koje su mu pribavile to opšte poštovanje u službi, ležale su: kao prvo, u neobičnoj njegovoj snishodljivosti prema ljudima, koja je dolazila otuda što je bio svestan svojih nedostataka; kao drugo, u potpunoj liberalnosti, ne onoj liberalnosti o kojoj je čitao u novinama, već onoj koja mu je bila u krvi, i s kojom se on potpuno jednako ponašao prema svim ljudima, bez obzira na njihovo stanje i položaj; i kao treće, i najglavnije, u potpunoj ravnodušnosti prema poslu kojim se bavio, usled čega se nikad nije zanosio pa nije ni grešio.

Kad stiže u svoje nadležstvo, Stepan Arkadijevič, u pratnji vratara koji je ponizno nosio za njim portfelj, uđe u svoj mali kabinet, obuče uniformu i pređe u zasedanje. Pisar i ostali činovnici ustadoše, klanjajući se veselo i s poštovanjem. Stepan Arkadijevič, kao i uvek, brzo prođe na svoje mesto, rukova se s članovima i sede. Našali se i porazgovara taman onoliko koliko je trebalo, i poče da radi. Niko nije umeo bolje od Stepana Arkadijeviča naći onu granicu slobode, neizveštačenosti i zvaničnosti, koja potrebna da se posao prijatno radi. Sekretar, veselo i s poštovanjem, kao i svi koji su radili u kancelariji Stepana Arkadijeviča, priđe s aktima i progovori prijateljski slobodnim tonom, koji beše uveo baš Stepan Arkadijevič.